

Dokumentin sisältö

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2019

- 1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteet
- 2 Indikaattorien osoittama hyvinvointi
- 3 TEA-viisari
- 4 Vuoden 2019 toiminta Vesannolla
- 5 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2020

- 6 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset
- 7 Hyvinvointisuunnitelma vuodelle 2020

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

- 8 Raportin laatijat
- 9 Raportin hyväksyminen

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2019

1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteet

Kunnan tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Tämä tehtävä on asetettu terveydenhuoltolaissa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä käytetään lyhennettä HYTE. Kuntien tukena HYTE-työssä toimivat alueelliset HYTE-tiimit, meillä Vesannolla Pohjois-Savon tiimi, sekä sairaanhoitopiirit, meillä Kysteri. Niiden tehtävänä on tukea kuntia ja tarjota niille asiantuntemusta HYTE-työn tueksi, sekä huolehtia alueellisesta HYTE-työn raportoinnista ja kehittämisestä.

Kunnan HYTE-seuranta- ja ohjaustyö koostuu erilaisista toimenpiteistä:

1. Lain mukaan kunnan tehtävänä on valmistella valtuustokausittain laaja hyvinvointikertomus sekä vuosittainen raportti, joilla seurataan ja ohjataan kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden kehitystä.
2. Kunnan tulee kartoittaa tarjolla olevat hyvinvointia ja terveyttä edistävät palvelut ja koordinoita niiden tuotantoa kunnan eri toimialojen ja yhteistyötahojen kanssa. Yhteistyötahoja ovat mm. muut kunnat, seurakunta, paikalliset yritykset ja järjestöt.
3. Kunnan tehtävänä on tukea kansallisten ja alueellisten terveyden edistämisen ja hyvinvointiohjelmien toimeenpanoa ja toteutusta omassa kunnassa.

Kunnan HYTE-työn tavoitteet:

- Kaventaa asukkaiden hyvinvointi- ja terveyseroja
- Lisätä koettua hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä
- Ehkäistä sairauksia, tapaturmia ja syrjäytymistä.
- Vahvistaa mielen terveyttä ja osallisuutta. Osallisuudella tarkoitetaan mukanaoloa, vaikuttamista ja huolenpitoa, yhteisössä osallisena olemista. Lisäksi osallisuus tarkoittaa sitä, että ihminen pääsee osalliseksi yhteisesti rakennettuun hyvinvointiin.
- Vaikuttaa kuntatalouteen ennaltaehkäisemällä hyvinvoinnin ja terveyden ongelmia, jolloin hoitokulut pienenevät. Yhteisö voi hyötyä myös esimerkiksi ilkeiden vähenemisestä, liikennekulttuurin rauhoittumisesta ja päihteiden käytön haittavaikutusten vähenemisestä.

Hyvinvointia ja terveyttä edistäviä palveluja tuotetaan kunnan kaikilla toimialoilla, sekä yrityksissä, järjestöissä ja yhteisöissä:

- sosiaali- ja terveysterveystoimet
- varhaiskasvatus- ja opetuspalvelut
- kirjasto- ja kulttuuripalvelut
- nuoris- ja liikuntapalvelut
- tekniset- ja ympäristöterveyden palvelut
- kansalaisopisto
- järjestötoiminta
- hengelliset yhteisöt
- yritysten palvelut

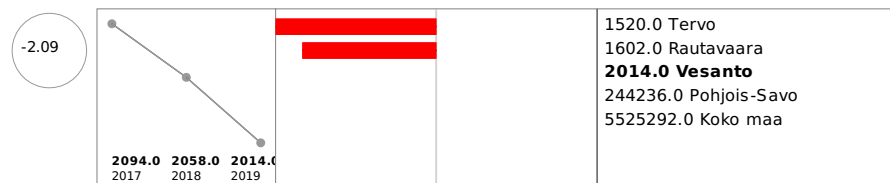
2 Indikaattorien osoittama hyvinvointi

VÄESTÖ JA ELINVOIMA

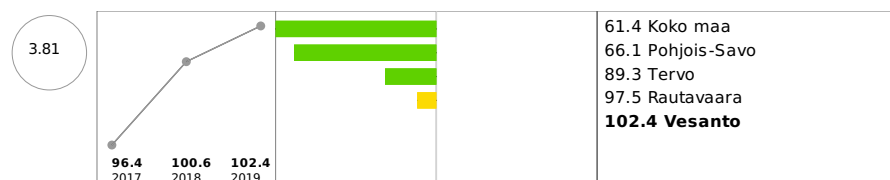
Elinvoima

Väestö

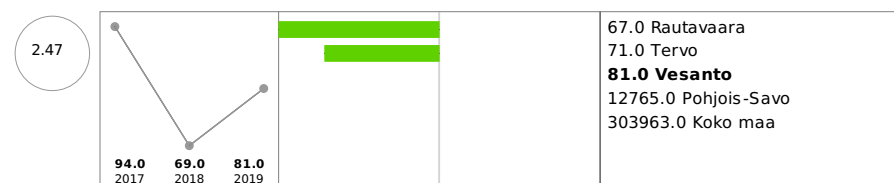
Väestö 31.12.

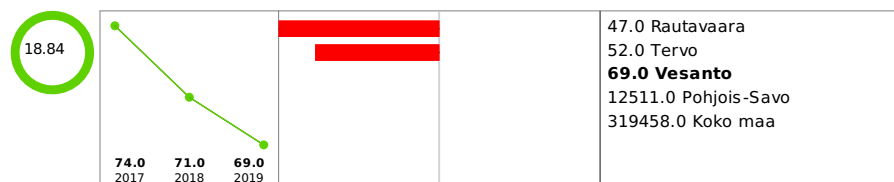
Huoltosuhte, demografinen

Lähtömuuttajat, lkm

Tulomuuttajat, lkm

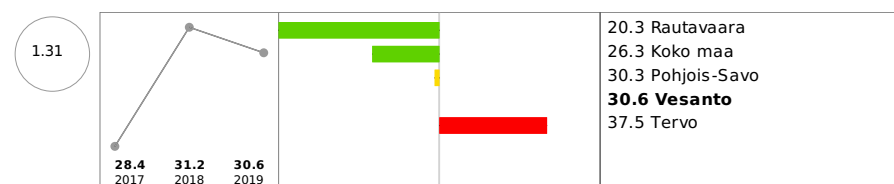

Elinvoima

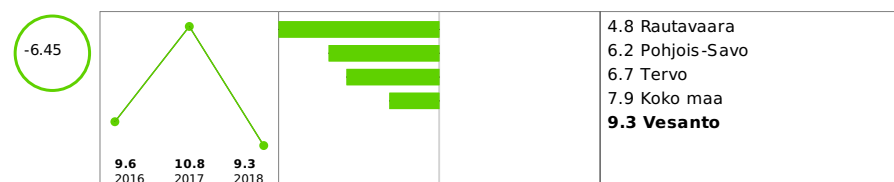
Työttömät, % työvoimasta

Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä

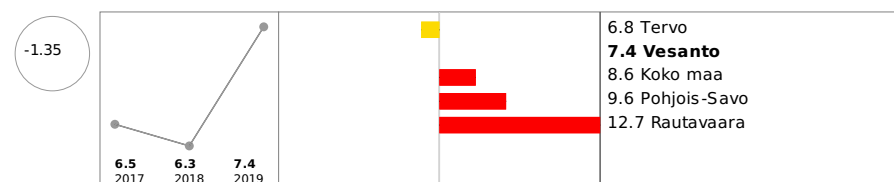
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

Toimeentulotukea saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

VÄESTÖ JA ELINVOIMA - Yhteenveto

Vesannon väestömäärä jatkaa tasaista laskuaan ja demografinen huoltosuhde on vastaavasti nousussa. Huoltosuhdeluku on vuodessa noussut vajaat kaksi prosenttia. Luku kertoo, että vesannon väestöstä yli puolet on alle 15-vuotiaita tai yli 65-vuotiaita. Työikäinen, tienaava, ja siten elatuksesta vastaava väestönosa on painunut alle puoleen väestöstä. Vesannon kohdalla ikärakenne on painottunut vanhusväestöön. Yli seitsemänkymppisiä on noin kolmasosa väestöstä, ja tämä on kunnan elinvoimaisuuden näkökulmasta haasteellinen

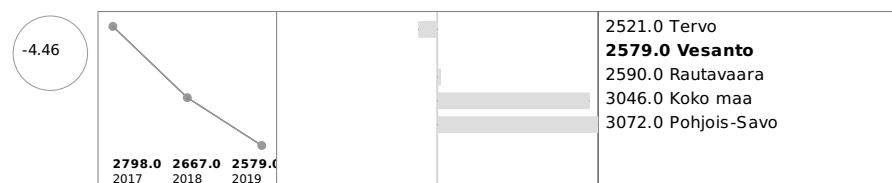
kehityssuunta.

Työttömyyden osalta Vesannon luvut ovat viimeisten vuosien aikana kohentuneet. Koko maan tasoon nähden ollaan kuitenkin vielä perässä, joten uusia työllistymisen ja uusien työpaikkojen luomisen tukimuotoja tarvitaan jatkossakin. Nuorten osalta Työpajan ja etsivän nuorisotyöntekijän ponnistelut ovat tuottaneet tulosta, ja nuoria on saatu työn ja opintojen pariin. Vuoden 2019 tilastotiedot eivät olleet vielä päivittyneet.

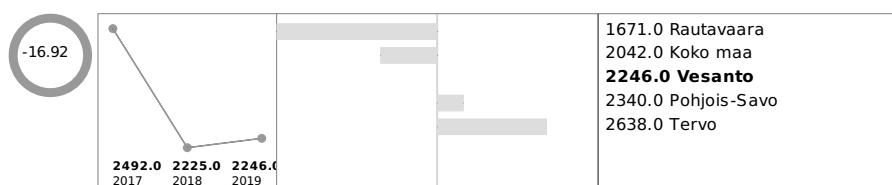
LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET **Kunnan palvelut**

Sosiaali- ja terveydenhuolto

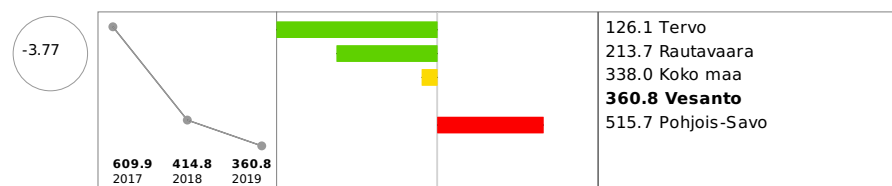
Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käynnit / 1 000 7 - 18-vuotiasta

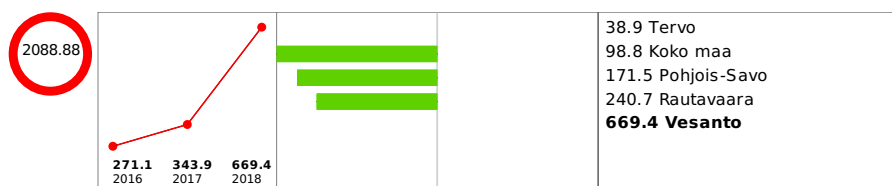
Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0 - 12-vuotiasta

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13 - 17-vuotiasta

Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 0 - 16-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

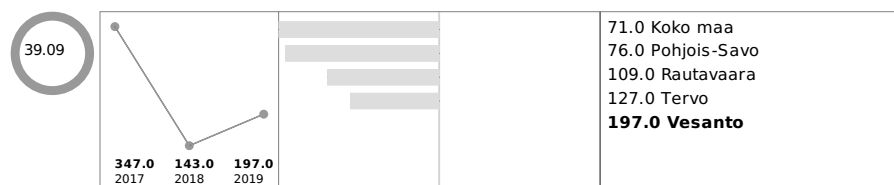

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0 - 17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Muut palvelut

Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana / 1 000 alle 18-vuotiasta, kunnan kustantamat palvelut

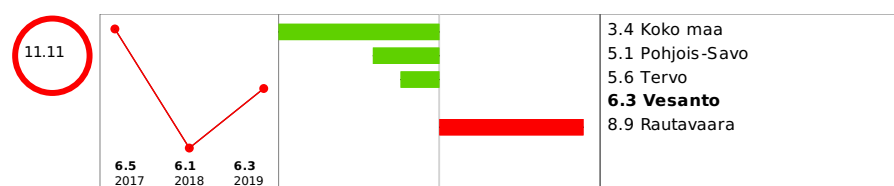

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto
Tilastoihin ei ole vielä päivittynyt vuoden 2019 tietoja.

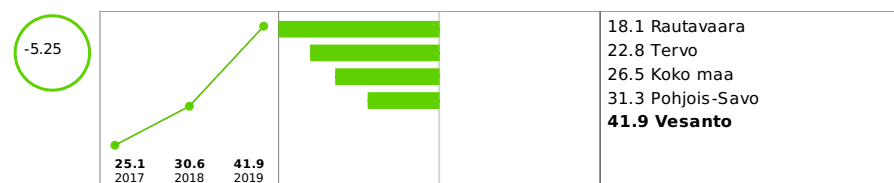
TYÖIKÄISET *Hyvinvointi*

Elämänlaatu ja osallisuus

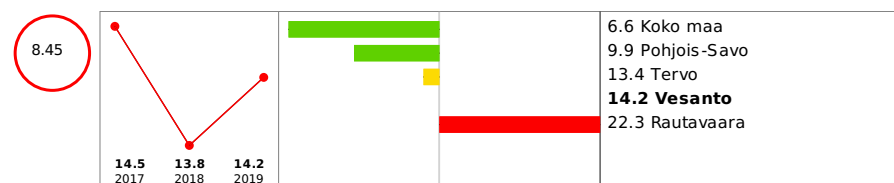
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

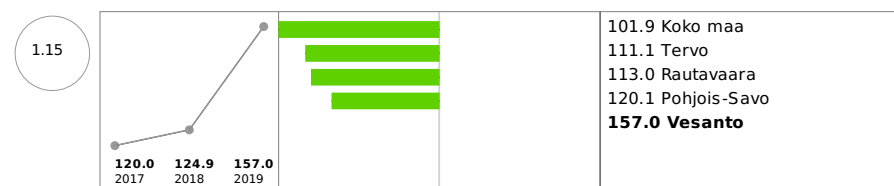
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

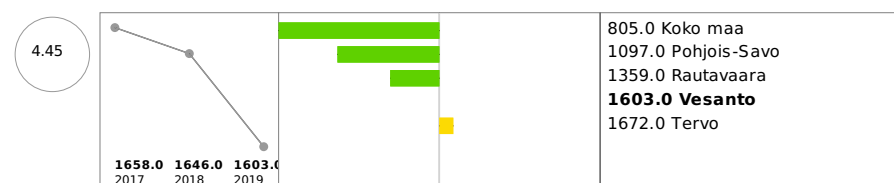
Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

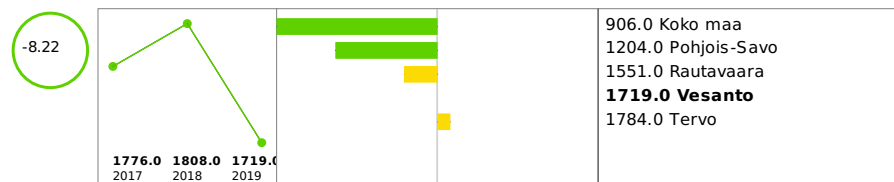
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

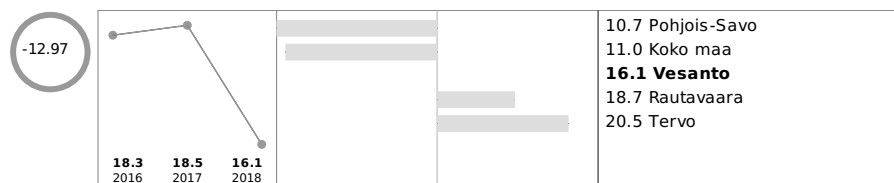
TYÖIKÄISET - Yhteenveto

Sairauspäivärahaa joko mielenterveysperusteisesti tai muista syistä saaneiden määrä on voimakkaassa kasvussa. Tämä on huolestuttava kehityssuunta varsinkin, kun Pohjois-Savossa on jo valmiiksi valtakunnallisesti eniten mielenterveys- ja päihdeongelmia. Tilastotiedot eivät ole kaikkien indikaattorien osalta vielä valmistuneet vuodelta 2019.

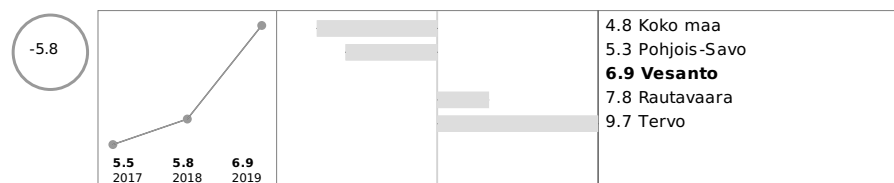
IKÄIHMISET *Kunnan palvelut*

Sosiaali- ja terveydenhuolto

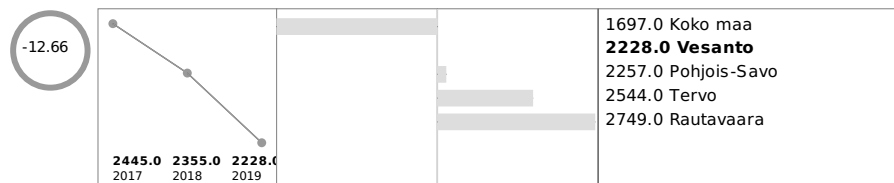
Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

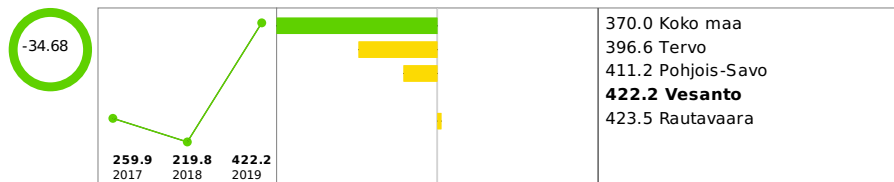
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavanikäistä

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

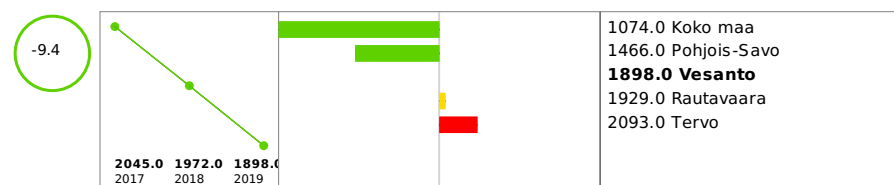
IKÄIHMISET - Yhteenveto

Tilastotiedot eivät ole vielä valmistuneet vuodelta 2019.

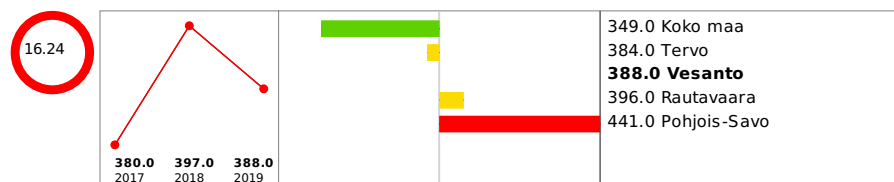
KAIKKI IKÄRYHMÄT *Kunnan palvelut*

Sosiaali- ja terveydenhuolto

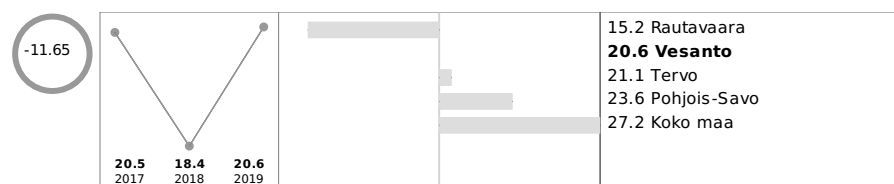
Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

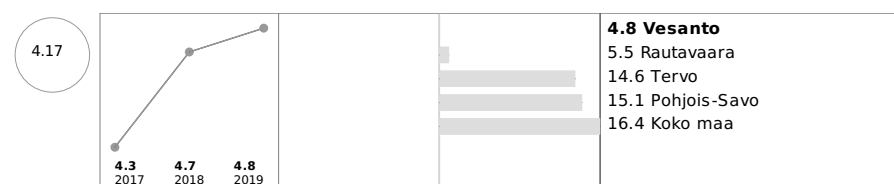
Perusterveydenhuollon muut avohoitokäynnit (muu ammattiryhmä kuin lääkäri) / 1 000 asukasta

Yksityislääkärikäynneistä korvausta saaneet, % väestöstä

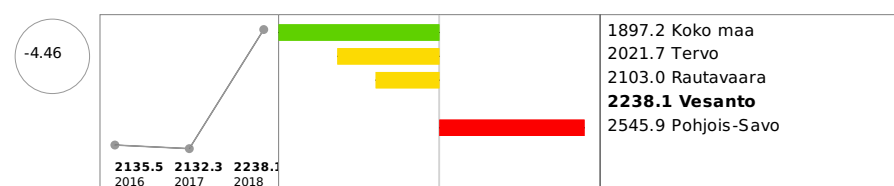
Hammaslääkäripalveluja yksityissektorilla käyttäneet (korvauksia saaneet hlöt), % väestöstä

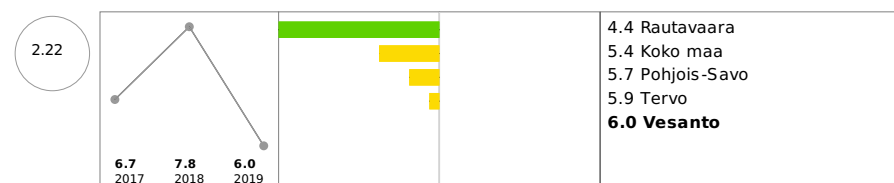
Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttänyttä

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit / 1 000 asukasta

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukasta

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuntajohdossa - TEA, pistemäärä

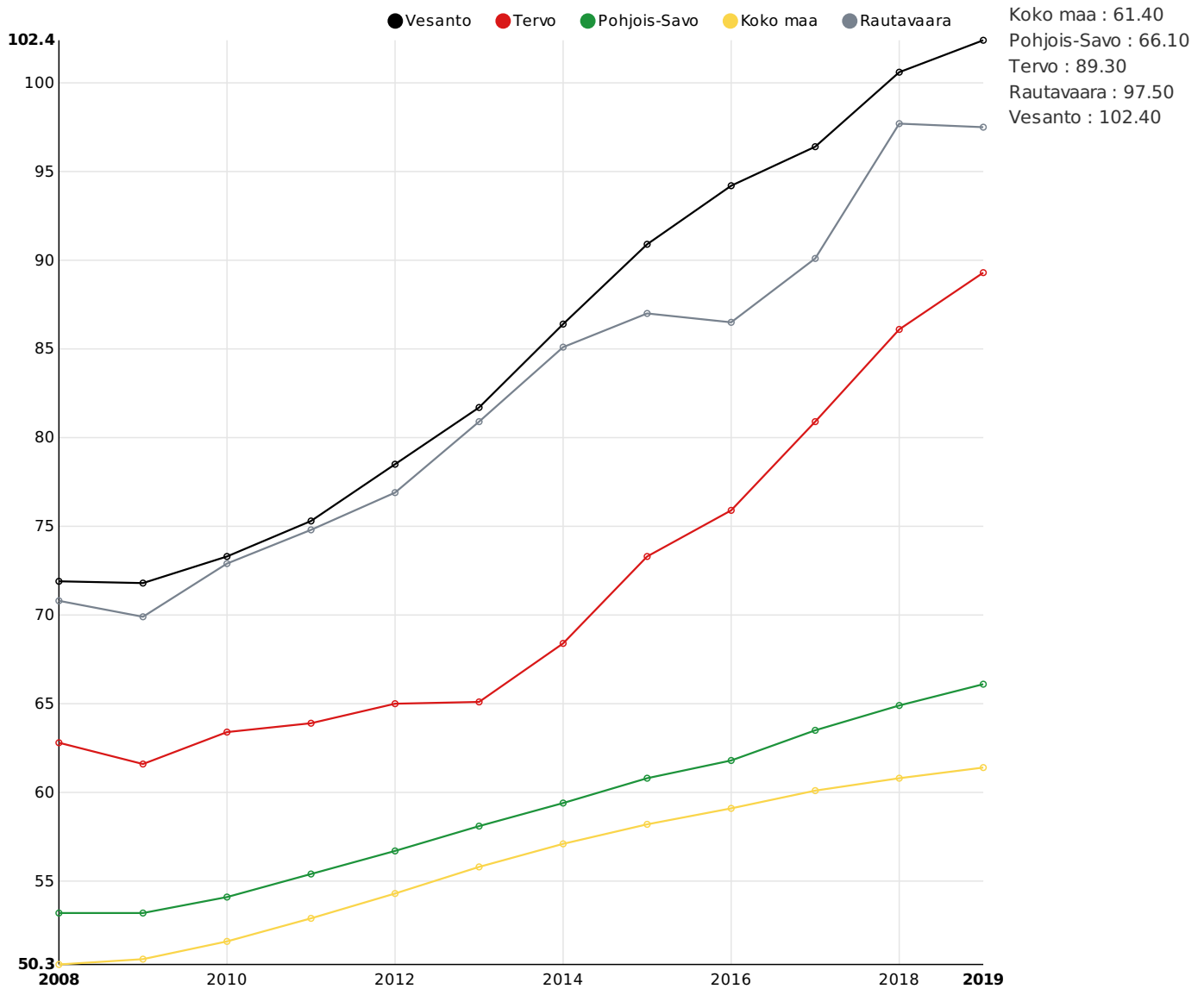

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

Tilastotiedot eivät ole vielä valmistuneet kaikista indikaattoreista vuodelta 2019.

Yksityisten lääkäripalvelujen ja hammaslääkäripalvelujen käyttö näyttää olevan kasvussa Kelan maksamien korvausmäärien perusteella. Positiivisena havaintona voidaan todeta kuntajohdon TEA-viisarikyselyn pistemäärän parantuminen edellisestä, vuonna 2017 tehdystä kyselystä.

Huoltosuhte, demografinen

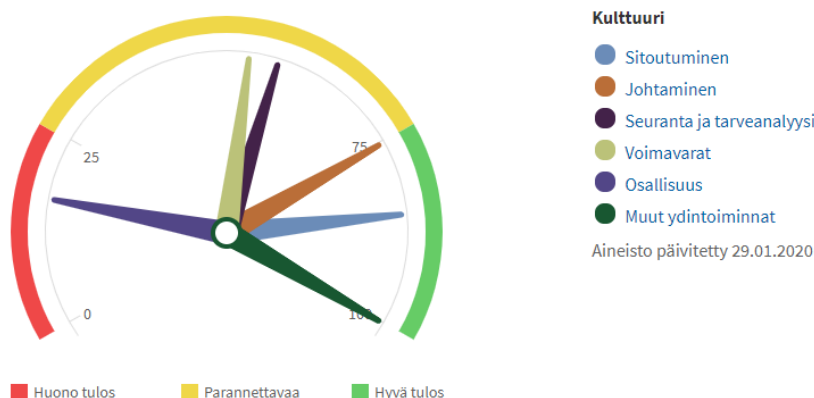

3 TEA-viisari

- TEAviisari on työväline kunnille ja kouluille hyte-työn seuraamiseen, suunnitteluun ja johtamiseen.
- Tiedot kuvaavat terveydenedistämiseksi eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.
- THL kerää TEA-viisarin tiedot kunnilta erilaisilla kyselyillä pääsääntöisesti kahden vuoden välein.
- Aiempina vuosina kyselyihin ei ole Vesannolla kaikilla hallinnonaloilla vastattu aktiivisesti, josta johtuen Vesannon kunnalla on Pohjois-Savon vertailussa heikko TEA-viisari tulos.
- TEA-viisarin perusterveydenhuollon kyselyyn on Kysterin toimesta vastattu koko Pohjois-Savosta yhtenä vastauksena, mikä saattaa antaa Vesannon tilanteesta todellista heikomman kuvan, eikä kerro yksittäisen kunnan tilanteesta luotettavasti.
- Vuonna 2019 kyselyihin on kuitenkin alettu vastata systemaattisesti, joten tulevaisuudessa tulos kertoo paremmin todellisen tilanteen.
- **Vuonna 2019 tietoa kerättiin ensimmäistä kertaa kuntien kulttuuripalveluista.**
- **Vuonna 2019 tietoa kerättiin myös kuntajohdon toiminnasta.**
- **TEA-viisarituloksiin voi perehtyä tarkemmin osoitteessa <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/index>**

Kulttuuri : Vesanto 2019

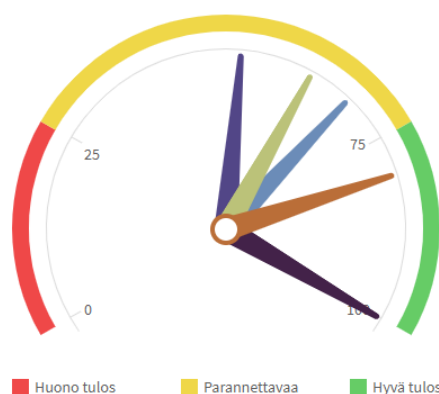

Pisteet	Vesanto	Koko maa
Kulttuuri	64	59
Sitoutuminen	85	53
Johtaminen	75	69
Seuranta ja tarveanalyysi	57	52
Voimavarat	53	54
Osallisuus	17	57
Muut ydintoiminnot	100	69

Aluevertailu
 Vesanto
 Koko maa
 Lisää alueita
 Vuosivertailu

- Kulttuurin TEAviisari-kysely toteutettiin ensimmäistä kertaa vuonna 2019. Vesannolla hyvä tulos saatiin johtamisen, sitoutumisen ja muiden ydintoimintojen osalta. Hyvää tulosta selittää mm. kulttuurialan lainsäädännön esittely ja käsittely päätöksentekokelemissä, kulttuuritoiminnan tarjoaminen erilaisille kuntalaisryhmille kohdennetusti ja kulttuurityön kirjaaminen suunnittelun ja strategian asiakirjoihin.
- Parannettavaa on seurannan ja tarveanalyysin sekä voimavarojen osalta.
- Huonos tulos tuli osallisuudesta. Tämän kohdan heikkoon pistemäärään vaikuttaa koulun toimiminen kirjaston tiloissa, jolloin kirjastossa ei ole tarjolla kokoontumistiloja kuntalaisille. Kulttuurin osalta ei ole järjestetty erillisiä järjestötapaamisia, mutta 1-2 kertaa vuodessa on kuitenkin järjestetty yleisiä järjestötiltoja kunnan toimesta.

Kuntajohto : Vesanto 2019

Kuntajohto

- Sitoutuminen
- Johtaminen
- Seuranta ja tarveanalyysi
- Voimavarat
- Osallisuus

Aineisto päivitetty 29.01.2020

	Vesanto	Koko maa
Kuntajohto	73	78
Sitoutuminen	68	77
Johtaminen	80	80
Seuranta ja tarveanalyysi	100	87
Voimavarat	62	65
Osallisuus	52	80

Aluevertailu

Vesanto

Koko maa

+ Lisää alueita

○ Vuosivertailu

- o Vuonna 2019 oli myös kuntajohdon TEA-viisarikyselyn vuoro.
- o Hyvä tulos saatiin seurannan ja tarveanalyysin osalta, samoin johtamisesta.
- o Parannettavaa on sitoutumisen, voimavarojen ja osallisuuden saralla.
- o Tarkemmin avattuna parannettavaa on seuraavissa:
  - o Hyvinvointi- ja terveystavoitteiden arvioiminen osana tarkastuskertomusta
  - o Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma puuttuu, koulun osalta on tehty
  - o Kestävän liikkumisen suunnitelmaa ei ole tehty
  - o Kuntalaisten osallisuuden lisääminen päätöstenteossa
- o Päätösten ennakkovaikutusten arvioinnin (EVA) sähköinen työkalu onkin jo otettu joissain hallintokunnissa käyttöön kyselyyn vastaamisen jälkeen, parannusta on siis tapahtunut.

4 Vuoden 2019 toiminta Vesannolla

4.1 Kunnan toiminta

Yleishallinto

- o Uusi kunnanjohtaja Sanna Kauvosaari aloitti v. 2019 alussa työt Vesannolla
- o Kunnanviraston työntekijät muuttivat vaiheittain Kelalta vapautuviin tiloihin Keskustielle
- o Kelan asiointipalvelua alettiin hoitaa kunnan toimesta
- o Perustettiin viestintätiimi kehittämään kunnan sisäistä ja ulkoista viestintää
- o Uutena tiedotuskanavana otettiin käyttöön Vesannon kunnalle oma WhatsApp-ryhmä
- o Työhyvinvoinnin kehittämistä esimiestiimissä kirkastettiin. Vuoden aikana edistettiin seuraavia teemoja: positiivinen markkinointi ja omasta työstä innostaminen, yhteistyön ja verkostoitumisen kehittäminen ja työpäivän piristäminen uudella/yllättävällä työhyvinvointitoimenpiteellä.
- o Suunniteltiin ja otettiin ensimmäiset askeleet kunnan asiointipalveluiden ja prosessien sähköistämiseksi.

Ruokapalvelut

- o Ruokapalveluissa on työskennelty viime vuodet suurten muutosten keskellä mm. yhteen valmistuskeittiöön siirtymisen vuoksi. Vuonna 2019 kesällä tuli päätös, ettei ruokapalveluita siirretä Palveluyhtiö Viisariin. Myös pitkään jatkunut sote-uudistuksen veivaus on vaikuttanut ruokapalveluiden tilanteeseen. Muuttuva ja epävarma tilanne kuormittaa työntekijöitä. Voimavaroja kehitystyöhön ei ole juuri ollut.
- o Ruoanvalmistus ja toimitus sekä koululle että kotipalveluasiakkaille on saatu kuitenkin rullaamaan yhdestä keittiöstä.

Maaseutu- ja elinkeinopalvelut, ei vastausta

Ympäristöterveydenhuolto, ei vastausta

- Vuoden 2019 alussa aloitti Vesannon, Keiteleen ja Tervon kuntien yhteinen ympäristölautakunta. Tämä lautakunta toimii kuntien yhteisenä ympäristönsuojeluviranomaisena.

Tekninen toimi

- Keiteleen, Tervon ja Vesannon tekniset toimet valmistelivat yhteiseen Palveluyhtiö Viisarit Oy:n siirtymisen. Uusi yhtiö aloitti toimintansa 1.1.2020.
- Vesannon yhtenäiskoulun vanha yläaste-lukiorakennus purettiin kesällä 2019. Uuden koulun suunnittelua jatkettiin. Päätöksiä tehtiin piirustuksista ja rakennusmateriaaleista. Vesannolle päätettiin rakentaa hirsikoulu.
- Ensihoidon uudistilojen suunnittelu jatkui. Vuoden 2019 ensihoidon ambulanssin talli ja lepotilat ovat olleet Reiska-hallissa.
- Vuodelle 2019 asetetut tavoitteet toteutuivat hyvin. Talousarviomäärärahoissa pysyttiin.

Perusturva

- Syksyllä 2019 käynnistettiin perusturvan [palvelurakenneuudistustyö](#). Kunnanhallitus on asettanut toimikunnan uudistustyötä varten. Aikatauluksi on määritelty vuodet 2020-2023. Palvelurakenneuudistuksen tarkoitus on uudistaa perusturvan palveluita siten, että tulevaisuudessakin palvelut säilyvät kuntalaisten saatavilla, ja ne pystytään tuottamaan kustannustehokkaasti.
- Laadittiin [Vesannon kunnan ikäpoliittinen ohjelma](#) ja strategia. Sen pohjalta uudistettiin mm. vanhustyön kriteerit. Tavoitteena on oikea-aikaiset palvelut tasavertaisesti kuntalaisille, ja että ihmiset ovat oikeassa, heidän tarpeisiinsa parhaiten sopivassa palvelussa.
- Tehostetun palveluasumisen paikkoja vähentynyt 9 paikan verran. Kuntovaari muuttui tehostetusta tavalliseksi palveluasumiseksi ja profiloitui kuntoutusyksiköksi. Toimintoja kehitetään ennaltaehkäisevämpään suuntaan, esim digikotihoito.
- Hankkeina meneillään olevia työmuotoja ovat Kotelo-hanke, etsivä nuorisotyöntekijä ja nuorten työpajatoiminta.
- Valtakunnallisessa LAPE-hankkeessa (lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma) on vuoden 2019 aikana SavoGrow:n alueella yhdessä kuntakehittäjä Saara Hanhelan kanssa luotu Savon Villin lännen perhekeskusmallia. Perhekeskustoimintamallin kehitystyö Vesannolla jatkuu.
- Erikoissairaanhoidon kustannukset vähenivät ja käyntimäärät laskivat. Perusterveydenhuollon kustannukset sen sijaan nousivat.
- Vesannon kunta osallistui myös Savo Grown alueen kuntien yhteiseen sosiaalipalvelujen selvitykseen.

Perusturva, sosiaalityö

- Ennaltaehkäisevien palveluiden kehittäminen mm. perhetyössä ja lapsiperheiden kotipalvelussa on vähentänyt lastensuojelun avohuollon tarvetta.
- Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden hajanaisuus ja vähäisyys vaikeuttaa tuen saamista.
- Pitkäaikaistyöttömien määrä on saatu vähentymään esimerkiksi eläketuelle siirtymisen ja työllisyyttä edistävien toimenpiteiden avulla.
- Nuorille on löydetty hyviä polkuja yhteistyöllä työpajan kanssa.
- Työntekijöiden pysyvyys ja se, että kaikki toimet ovat täytettyinä, on tuottanut tulosta sosiaalityössä. Ihmisiä ja tilanteita tunnetaan ja tunnistetaan paremmin, kun takana on pidempi asiakkuus saman työntekijän kanssa.
- Vuoden 2019 loppuun voimassa ollut aktiivimalli toisaalta toi sosiaalityön ja työllisyydenhoidon lähemmäs toisiaan, mutta asiakkaan kannalta saattoi johtaa myös negatiivisiin seurauksiin tukien leikkauksien vuoksi.
- Mielenterveyspalveluiden huono saatavuus näkyy myös aikuisasiakkaissa.

Perusturva, ehkäisevä mielenterveys- ja päihdetyö

- Vesannolla ja Tervossa on yhteinen ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö.
- Nilakan alueelle kuntiin perustettiin neljä monialaista tiimiä, joissa on mukana koulu, hallinto, perusturva, terveydenhuolto, etsivä nuorisotyö ja päihde- ja mielenterveystyö. Tiimitoiminnan kautta saadaan laaja-alaisesti tietoa kuntien hyvinvoinnista/huonovointisuudesta, kunnissa pystytään yksilöidymmin kohdentamaan tukitoimia niihin ilmiöihin jotka kullakin hetkellä ovat näkyvissä.
- Vuoden 2019 alusta asiakkaille tarjottiin mahdollisuutta saada kotiin päihdepalvelut ja kotikäynnit.
- Haasteena on asiakkaiden saaminen päihdekuntoutuksen piiriin.
- Huolestuttavana ilmiönä on nuorten aikuisten hallinnasta luisuva päihteenkäyttö.
- Moni asiakas kärsii yksinäisyydestä ja on syrjäytymässä tai syrjäytynyt yhteisöstään.

Perusturva, vammaispalvelut

- Ohjaaja on osallistunut TunteVa-koulutukseen muistioireisten kohtaamisesta, ja työskentelytavan periaatteet on opastettu muille työntekijöille.
- Toimintatiloja Hovilassa ja Viherkodissa on selkeytetty ja järjestelty toimivimmiksi. Tilojen toimivuutta arvioidaan jatkuvasti asiakkaiden toimintakyvyssä tapahtuvat muutokset huomioiden.
- Henkilöstön joustavaa, asiakkaiden tarpeiden mukaan muokkautuvaa toimintaa on toteutettu tilanteen mukaan. Henkilöstön joustavasta toiminnasta on tullut pysyvä toimintamalli.

Perusturva, kotipalvelu ja kotihoito

- Digipalveluita on testattu Kohti e-kuntaa -pilottihankkeen avulla, ja otettu käyttöönkin. Työssä on korostettu asiakkaita kuntouttavaa työtettä. Omaishoitajien lomien organisointia on tehostettu, jotta sijaishoito ja lomat saataisiin järjestymään paremmin.

- Toimien tavoite on parantaa asiakkaiden mahdollisuutta asua omissa kodissa turvallisesti ja pidempään. Tavoitetta tukee ikäihmisten kunnan ylläpitäminen mm. kuntouttavan työotteen avulla. Lomajärjestelyiden parantamisella halutaan tukea omaishoitajien jaksamista työssään.
- Kotipalvelun ja kotihoidon tiimin yhteishenki on parantunut.
- Vanhuspalveluiden kriteerien laatiminen kunnassa on helpottanut ja yhdenmukaistanut asiakkaiden palveluihin pääsyä.
- Yhteistyötä kunnan muiden vanhuspalveluiden kanssa on saatu sujuvammaksi, esimerkiksi kotihoidon ja tehostetun palveluasumisen yhteistyöllä.

Perusturva, työpaja

- Työpajan henkilöstön ja palveluohjaajan tiiviin yhteistyön avulla on saatu tehostettua kuntouttavaan työtoimintaan ohjautumista pitkäaikaistyöttömien osalta.
- Nuorille on edelleen järjestetty valtion tukemaa nuorten työpajatoimintaa, joissa tavoitteena on tukea elämänhallintaa sekä koulutukseen ja työelämään kiinnittymistä.
- Henkilöstön koulutuksessa on painotettu mielenterveys- ja päihdeasioihin liittyviä asioita.
- Työpajatoiminnan imagoa ja tunnettua on parannettu esimerkiksi sosiaalisen median tiedotteilla.
- Työpajatoiminnan laatuksikirjatyo on käynnissä.

Perusturva, etsivä nuorisotyö

- Vesannon Moottorikerho ry alkoi pyörittää lapsille ja nuorille suunnattua moottorikerhoa tiistai-iltaisina Simolan navetan tallissa.
- Kesällä 2019 nuorille suunnattu taidetyöprojekti, johon saatiin Meidän Proggis -rahaa Mansikka ry:ltä.
- Kesällä yritettiin polkaista alkuun Katupartio -toimintaa viranhaltijoiden ja muutamien vanhempien toiveista. Koulujen päättäjäsiltana liikkeellä oli kokeilumuotoisesti kaksi työparia. Reiska-viikonlopulle vapaaehtoisia ei löytynyt riittävästi useammasta tapaamisesta huolimatta, joten toimintaa ei jatkettu tämän pidemmälle.
- SawoGrow:n Nuorten avoin foorumi käynnistyi. Tapaamisia ollut sekä nuorilla että alueen ohjaajilla.
- Marraskuussa Vesannon kirjastossa oli näyttely etsivä-Katjan nuorten asiakkaiden sekä Vesannon työpajan valmentautujien töistä.
- Etsivä nuorisotyöntekijä käy säännöllisesti kerran viikossa yläkouluisten kanssa välitunnilla.

Perusturva, Kotelo-hanke

- Nilakan kuntien (Vesanto, Tervo, Keitele, Pielavesi) yhteinen, ja Vesannon hallinnoima kolmivuotinen Kotelo-hanke käynnistyi joulukuun alussa.
- Koteloa osarahoittaa Euroopan Sosiaalirahasto. Jokaiseen toteutuskuntaan on palkattu oma ohjaaja ja lisäksi toimintamallin rakentamista ja hyviä käytäntöjä edistää hankkeen projektikoordinaattori.
- Maaseutukunnan Kotelo -hankkeessa vahvistetaan työttömien työikäisten sekä työ- tai koulutuspaikkaa vailla olevien nuorten työllistävyyttä, osallisuutta ja toimijuutta. Samalla etsitään ratkaisuja pieniin maaseutukuntiin työllistymisen ja työllistämisen tukemiseksi sekä palvelujen saatavuuden turvaamiseksi.
- Ohjaajat aloittivat työnsä vuoden 2020 alusta.

Sivistystoimi, hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö HYTE

- Vuoden 2019 loppuun asti Vesannon ja Tervon kunnan yhteisenä HYTE-yhdyshenkilönä toimi Mikko Latvala. Henkilövaihdosten myötä Vesanto päätti nimittää kuntaan oman HYTE-yhdyshenkilön.
- Vuoden 2020 alusta tehtävää on hoitanut Sini-Marja Jalasaho. Hänen työaikansa on jaettu siten, että 80 % työajasta on varattu kirjastovirkailijan työhön ja 20 % HYTE-yhdyshenkilön työhön. Aiempi HYTE-yhdyshenkilö hoiti samalla työaikaressulla kahden kunnan asioita, joten kunta tuplasi päätöksellään työaikanostuksen HYTE-työhön.

Sivistystoimi, yhtenäiskoulu

- Koulutyö jatkui koko vuoden väistötiloissa, ja purkutyömaa sekä uuden kiinteistöteknikkarakennuksen rakentaminen Vesanto-hallin taakse vaikuttivat koululaisten, päiväkotilaisten ja Vesanto-hallin käyttäjien liikkumiseen alueella.
- Uuden koulun suunnittelu jatkui kiivaaseen tahtiin. Lukiossa oli kokonaisopiskelijamäärä suurempi kuin aikoihin, sen sijaan perusopetuksen oppilaiden määrä on laskeva.
- Väistötiloissa toimiminen on normaalityyloisempää kuin oppilaille kuin henkilökunnallekin. Hyte-näkökulmasta liikunnallisuus koulupäivissä lisääntynyt siirtymien myötä, eli oppilaat ja muu henkilökunta liikkuvat vaihtaessaan opetustiloista toiseen.
- Vuonna 2019 toteutettiin kouluterveyskysely 4-5- ja 8-9-luokkalaisten. Kyselyn tuloksista on nähtävissä, että oppilaiden hyvinvoinnin haasteet lisääntyvät peruskoulun viimeisinä vuosina. Positiivista molemmissa ikäryhmissä olivat harrastaminen ja harrastusmahdollisuuksien tunteminen Vesannolla. Kouluruokaa syödään hyvin ala- ja yläluokilla, ja oppilaat kokevat, että voivat vaikuttaa ruokien suunnitteluun.
- 4-5-luokkalaisten koulu yhteisössä kokemus yhteishenki oli valtakunnan keskiarvoa parempi. Sen sijaan 8-9-luokkalaisten osalta yhteisöllisyydessä, osallisuudessa ja henkisessä jaksamisessa tulos oli valtakunnan tasoa heikompi.
- Molemmissa ikäryhmissä esiintyy mielialapulmia, ja kohennettavaa olisi myös peruselintavoissa (nukkuminen, ruokarytmi, liikkuminen, hampaiden pesu) erityisesti isompien oppilaiden osalta.
- Hankkeista meneillään olivat Liikkuva lukio -hanke, Parasta ennen -hanke peruskoulussa (painopiste vuorovaikutuksessa, kohtaamisessa, osallisuudessa), Digitutorhanke ja Kerhohanke. Uutena aloitettiin biotaloushanketta.
- Parasta ennen -hankkeen myötä ja muutoinkin painotettu vuorovaikutusta sekä kohtaamista ja tämä on tuonut koulun arkeen hyviä asioita sekä oppilaiden että työyhteisön näkökulmasta.
- Paljon onnistuneita tapahtumia eli katkoja arjen rutiineihin.

- o Talousarviossa pysyttiin melko hyvin. Sairauspäivät sivistystoimessa vähenivät.
- o Kehittämistyö uuteen kouluun siirtymistä ajatellen ja sen toimintakulttuuria rakentaen jatkuu. Tavoitteena hyvinvoiva, terveellinen koulu.

Sivistystoimi, varhaiskasvatus

- o Uusi varhaiskasvatusjohtaja Mari Jääskeläinen aloitti virassa tammikuussa 2019.
- o Varhaiskasvatuksen organisaatiossa tuli muutoksia toimintakulttuuriin, esimerkiksi avoin keskustelu vaikeistakin asioista, lapsen edun ensisijaisuuden korostaminen päätöksen teossa ja tehtäväkuvien kirkastuttaminen. Panostettiin myös heittäytymiseen ja leikkimielisyyteen työyhteisössä.
- o Suuri rakenteellinen muutos toiminnassa oli kolmannen ryhmän perustaminen päiväkotiin. Päiväkodissa oli toiminut ennen 1-5 v. ryhmä ja eskarit. Nyt siis alle 3 v. Nuppuset, 4-5 v. Timantit ja eskarit. Jokaisella ryhmällä on varhaiskasvatuksen opettaja vastaamassa pedagogiikan toteutumisesta.
- o Pedagogiikan roolia varhaiskasvatuksessa korostetaan, varhaiskasvatuksen opettajille SAK-aika käyttöön (suunnittelu, arviointi, kehittäminen n. 5 h vko)
- o Varhaiskasvatuksen erityisopettaja kiinteästi Vesannolla elokuusta 2019 asti. Ennen ostettu palvelu Rautalammita kerran viikossa.
- o Vaikutukset: pienemmät ryhmät, toimintaa pystytty suunnittelemaan ikäryhmittäin/ lapsen kehitystason mukaan, pedagogiikka korostunut, varhaiskasvatuksen laatuun kiinnitetty huomiota enemmän.
- o Koulutukset/ hankkeet: Lapset puheeksi -koulutus koko henkilöstölle, Tunteet hukassa -metsäseikkailu yhteistyössä Vesannon Ladun kanssa (koko vuoden kestävä tunnekasvatus/ luontoliikunta projekti).
- o Henkilökunnan sairauspoissaolot vähentyneet.
- o Henkilökunnan työhyvinvointiin tuotu lisäpiristystä tarjoamalla arjessa pieniä hetkiä esim. kunnan joogaa, hedelmäkorit kahvipöytään, henkilökunnan joulukalenteri, kehuseinä taukokuoneessa jne.

Vapaa-aikatoimi, liikunta

- o Tervon ja vesannon kuntien yhteistyö liikuntatoimen osalta jatkui vuonna 2019. Kunnilla on yhteinen liikuntatoimesta vastaava viranhaltija.
- o Liikuntatoimessa tehtiin vuonna 2019 kuntalaiskysely yhdessä Tervon kanssa. Vastauksia saatiin 152, joista 98 vesantolaisilta. Eniten vastasivat 50-65-vuotiaat kuntalaiset. Vastaajista reilu puolet harrastaa liikuntaa päivittäin. Vastaajien joukossa oli 10 henkilöä, jotka eivät juuri harrasta liikuntaa. Suosituin liikuntamuoto oli kävely ja sauvakävely. Suurimpana esteenä liikunnan harrastamiselle mainittiin ajanpuute.
- o Palveluyhtiö Viisarin tulevan toiminnan suunnittelu koski myös liikuntatoimea. Jatkossa viranhaltijan työaikaa on mahdollisesti vapautumassa liikuntapaikkojen hoidosta kuntalaisten ohjaustyöhön nykyistä enemmän.
- o Vuosille 2019-2021 haettiin mukaan Voimaa vanhuuteen -jatkohankkeeseen Tervon kunnan kanssa. Tervon ja Vesannon kuntia ei kuitenkaan valittu mukaan hankkeeseen.
- o Tavoitteena liikuntatoimessa on kuntalaisten omaehtoisen liikkumisen suosiminen säilyttämällä liikuntapaikkojen nykyinen kuntotaso.
- o Tavoitteena on myös Vesanto-hallin käyttöasteen säilyttäminen. Määrällisesti liikuntasalin käyttäjien määrä onkin pysynyt vakiona.
- o Kuntosalikäyntejä oli vuonna 2019 n. 5700 eli n. 300 edellisvuotta enemmän.
- o Sekä hallin käyttöaste että kuntosalikäyntien kasvu ovat erittäin positiivisia uutisia huomioon ottaen kuntalaisten määrän vähenemisen. Yli 65-vuotiaat saavat Vesannolla kuntosalikortin ilmaiseksi, ja tämä päätös on hyten näkökulmasta erittäin hyvä. Samoin salin aukiolo vuorokauden ympäri, tämänkin päätös poistaa osaltaan liikkumisen esteitä.

Vapaa-aikatoimi, kirjasto ja kulttuuri

- o Kuntaan perustettiin viestintätiimi, jossa on myös kirjaston edustus.
- o Vuonna 2019 meneillään olevia hankkeita olivat Lukuintoa Nilakan kouluille (Pielavesi), Digivelhoiksi (Rutakko-kirjastot) ja Lukeminen kannattelee aina (Tervo).
- o Yhdessä Vesannon ev.lut. seurakunnan kanssa järjestetyt satutunnit keräsivät paljon lapsia hoitajineen ja huoltajineen seurakuntakodille.
- o Savonetin vertaisopastaja piti kevät- ja syyskaudella tiistaisin digineuvontatuokioita kirjastossa.
- o Kirjasto päätti vuoden 2019 loppuun yhteistyön Tervon kirjaston kanssa kirjastovirkailijan työpanoksen ostamisesta Vesannolle.
- o Pitkäaikainen kirjastovirkailija jäi eläkkeelle, ja sivistyslautakunta päätti yhdistää avoimeksi tulleeseen virkaan hyte-yhdyshenkilön tehtävät.
- o Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat hyvin. Kirjaston lainamäärät kasvoivat, ja näyttelyitä oli aiempaa enemmän. Lukuintoa-hankkeen myötä koululaisille oli kirjavinkkauksia ja vierailuja.
- o Kulttuuritoimi aloitti järjestöjen kanssa elokuvanäytösten järjestämisen Vesannolla.

Vapaa-aikatoimi, nuoris

- o Vuonna 2019 jatkettiin yhteistyötä Tervon kunnan kanssa nuorisotyössä.
- o Isoin uudistus toiminnassa Vesannolla oli nuorten yökahvilan valvonta- ja ohjausvastuun siirto järjestöille joka toisena viikonloppuna.
- o Uudistus vapautti nuorisohjaajan työstä työaikaa arkipäiville.
- o Uudistuksen positiivinen seuraus on se, että nuorilla on edelleen olemassa yökahvila, joka on auki kaikkina viikonloppuina.
- o Lisähyötynä se, että valvontavastuu jakautuu useammalle toimijalle eikä näin ollen kasaudu kellekään turhan kuormittavaksi. Nuoretkin tykkää, koska eri valvojat tuovat mukanaan milloin naapurikahvilan hävikkimunkkeja ja milloin mitäkin kivaa.

- Uuden musikaalin valmistelu aloitettiin. Raporttia kirjoittaessa kuitenkin on tiedossa, että keväälle 2020 kaavailtu musikaali siirtyy tulevaisuuteen koronan vuoksi.
- Nuorten määrä toiminnassa on kasvanut, mm. koulun väistötilojen sijainnin vuoksi.
- Tavoitteet onnistuivat hyvin. Pääpainopiste on hyvien vapaa-ajanviettomahdollisuuksien tarjoamisessa nuorille ja verkkonuorisotyön kehittämisessä sekä yhteistyössä.
- Keväällä 2019 toteutettiin nuorisokysely. Toimintaan oltiin vastauksissa pääosin tyytyväisiä. Pieneksi kunnaksi Vesannolla on varsin hyvät nuorisopalvelut. Kyselyn tuloksiin pääsee tarkemmin tutustumaan [tästä](#).

4.2 Muut toimijat

Järjestöt, liikunta

- Vesannon Urheilijoilla on pitkä perinne kaikille avoimien lasten viikkokisojen järjestämisessä kesäisin. Viime vuosina VesU:n lentopallotoiminta on myös ollut aktiivista erityisesti lasten osalta. VesU järjestää yleisurheilukouluja sekä jalkapallokerhoja ja pienimmille satujumppaa.
- Talvikaudella Vesannon Hiihtäjät järjestää viikkohiihtoja lapsille latujen ollessa hiihtokunnossa.
- MLL järjestää talvikaudella viikoittaista avointa rymykerhoa liikuntahallilla
- Lohimaan Rastin avoimet suunnistus-torstait eli torsut ovat monikymmenvuotinen perinne.
- Uutena aktiivisena liikuttajana ovat kunnostautuneet Vesannon Reserviläiset Liikekannallepano-toiminnallaan.
- Hengitysyhdistys ja kunta järjestävät yhdessä talvisin uimahallimatkoja Viitasaarelle kaksi kertaa kuukaudessa.

Järjestöt, potilasjärjestötoiminta ja vertaisryhmät

- Vuonna 2019 kerhotoimintaa oli ainakin Sydänyhdistyksellä, Vesannon Tules ry:llä, Hengitysyhdistyksen paikallisosastolla ja uutena aktiivisena toimijana Syöpäyhdistyksen paikallisosastolla.
- Vesannolla toimii AA-ryhmä

Yleisjärjestöt

- Eläkelitto on Vesannolla isoimpia järjestötoimijoita, ja sillä on monenlaista virkistystoimintaa.
- Järjestöjen, kunnan ja seurakuntien yhteinen työmuoto Yhdessä eteenpäin -tapahtumat seurakuntakodilla kokoavat talvikaudella kuukausittain väkeä ajankohtaisten aiheiden ympärille.

Monien muidenkin Vesannolla toimivien järjestöjen toimintamuodot ja tapahtumat tukevat terveyttä ja hyvinvointia, sekä jäsenistön, että avoimissa tapahtumissa myös kaikkien halukkaiden osallistujien. Talkoot, teemaillat ja harrastuspiirit ovat tärkeä osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Sisä-Savon kansalaisopisto

- Kansalaisopiston toiminta Vesannolla on vireää. Kurssitarjontaa voi pitää kokonaisuudessaan hyvinvointia ja terveyttä edistävänä, sillä paitsi liikunta, myös muukin opiskelu ja harrastaminen virkistää ihmistä.

Yritysten palvelut Vesannolla vuonna 2019, tarjolla ainakin seuraavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvät palvelumuodot:

- Ryhmäliikunta- ja yksilöohjauspalvelut. Myös joogaa voi harrastaa yrittäjän vetämässä ryhmässä.
- Ratsastuspalvelut
- Fysioterapiapalvelut
- Hierontapalvelut
- Jalkahoitopalvelut
- Kampaamopalvelut

Seurakunnat

- Vesannon ev.lut. seurakunta on jäsenmäärältään suurin toimija Vesannolla. Jumalanpalvelustoiminnan lisäksi kerho- ja ryhmätoimintaa monille ikäluokille. Yhteistyössä kunnan, järjestöjen ja muiden seurakuntien kanssa mukana monissa tapahtumissa ja toimintamodoissa. Vuoden 2020 alusta Vesannon ja Tervon ev. lut. seurakunnat yhdistyivät Niiniveden seurakunnaksi.
- Vesannon Helluntaiseurakunta toimii myös aktiivisesti. Seurakunnan tiloissa toteutetaan ruoka-apujakelua. Helluntaiseurakunta osallistuu yhteistyössä tapahtumien järjestämiseen Vesannolla muiden toimijoiden kanssa.
- Rautalammin ortodoksisella seurakunnalla on myös toimintaa Vesannolla.

5 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Edellisessä luvussa 4 kuvattiin vuoden 2019 toimintaa Vesannolla sekä kunnan omien hallintokuntien että muiden kunnan alueella vaikuttavien toimijoiden osalta. Lista on pitkä, mikä havainnollistaa hyvin miten monella saralla hyvinvointiin ja terveyteen liittyvää työtä tehdään. Tiedot on kerätty kunnan toimijoilta sähköpostilla.

Monet hallintokunnat kertovat toiminnan kehittämisestä. Suurimmat uudistukset ovat meneillään teknisen toimen alueella uuden Palveluyhtiö Viisarin myötä, sekä sivistystoimessa uuden koulun rakennushankkeessa. Perusturvassa käynnistettiin palvelurakenneselvitys, mikä on myös aika mittava hanke.

Usean vastaajan osalta on mainittu myös tulevia, vuotta 2020 koskevia kehittämiskohteita. Tässä yhteenveto niistä:

- **Teknisen toimen** osalta on tärkeää saada uusi Palveluyhtiö Viisarit Oy toimimaan mahdollisimman hyvin ja joustavasti kaikkien

kolmen osakaskunnan alueella vuoden 2020 aikana.

- **Kulttuuritoimi** suunnittelee, että elokuvatoimintaa jatketaan, ja entistä enemmän suunnataan kulttuuripalveluja laitos- ja palveluasumisen asukkaille.
- **Kirjastotoimi** jatkaa panostusta koululaisten lukemisharrastukseen.
- **Ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö:** Monipuolinen palvelujen tarjoaminen yhdeltä luukulta olisi kehittämisen arvoista esim. palvelukeskus-ajatuksella, jossa on mukana useita toimijoita. Tavoitteena voisi olla kehittää matalankynnyksen kohtaamispaikka missä samalla voi hoitaa sosiaali-, Kelan ja TER-palveluita.
- Ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön toimintamuotona on aloitettu vertaistukiryhmää. Vuoden 2020 tavoitteena on saada ryhmään kävijöitä ja toiminta nousuun.
- **Sosiaalitoimen** osalta todetaan, että, ennalta ehkäisevään työhön pitää panostaa joka sektorilla enemmän jatkossa.
- **Kotipalvelun** kehittämislistalla ovat kotipalvelun ja kotisairaanhoidon töiden yhteen sulavoittaminen ja kotisairaanhoidon kehittäminen, digipalveluiden kehittäminen ja lisääminen, etäkuntoutuksen kehittäminen sekä koko kunnan vanhuspalveluiden yhteisen henkilöstön ja yhdessä tekemisen kehittäminen.
- **Kotelo-hanke** pääsee vauhtiin vuonna 2020, ja hankkeen myötä toivotaan kohennusta työttömyyslukuihin.
- **Etsivän nuorisotyöntekijän** vuoden 2020 tavoitteena on jutella hetki jokaisen 9-luokkalaisten kanssa tulevan syksyn ajatuksista. (Toteuma oli 15/18 oppilaasta.) Ajatuksena on juttuhetkillä madaltaa nuoren kynnystä ottaa jatkossa etsivään yhteyttä, jos toisen asteen opintoihin siirtymisessä tai muussa elämään liittyvässä asiassa nuori kokisi tarvitsevansa aikuisen tukea.
- Toinen tavoite on kerätä nuoria mietittyviä asioita, jotka liittyvät toisen asteen opintoihin siirtymiseen. Asioita on tarkoitus käydä porukalla läpi vapaaehtoisessa ”Ysi-ryhmässä” (järjestäjänä koulutsempari ja etsivä).
- Pidemmän aikavälin tavoite on luoda toimiva tapa, miten tukea ysiluokkalaisten siirtymistä jatko-opintoihin ja heidän opintoihin sitoutumistaan, niin ettei yksikään ”putoaisi opinnoista”.
- **Liikuntatoimessa** tavoitteena on kuntalaisten omaehtoisen liikkumisen suosiminen säilyttämällä liikuntapaikkojen nykyinen kuntotaso, sekä Vesanto-hallin käyttöasteen säilyttäminen. Määrällisesti liikuntasalin käyttäjien määrä onkin pysynyt vakiona.
- **Varhaiskasvatuksessa** arviointi vaatii tulevaisuudessa panostusta, pedagogiikkaa korostamme eli suunnitelmallisuutta, mitä tehdään, miksi tehdään ja miten tehdään. Lapsen ja perheiden osallisuutta tuettava tulevaisuudessa enemmän.
- Syksyllä 2020 haaveena saada laavu/ kota päiväkodin takametsään. Laavu toimisi myös suunnitelmassa olevan perhekeskuksen kohtaamispaikkana.
- Toiminnan viemistä luontoon lisätään, esimerkiksi päiväunet luonnonhelmassa, eskaria nuotion äärellä, seikkailuja lähimetsissä - sitä on varhaiskasvatus sydänmaalla tulevaisuudessa - toivottavasti! Paluu perusasioiden äärelle ja kiireetöntä läsnäoloa.
- Lapset ja heidän ajatuksensa näkyväksi kunnassa ja sosiaalisessa mediassa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannalta on tärkeää huomioida se realiteetti, että Vesannolla väki vähenee, ja kolmasosa kuntalaisista on yli 70-vuotiaita. Lasten määrän pienetessä ja ikäihmisten määrän kasvaessa on syytä pohtia, millaisia palveluita suunnataan kullekin asiakasryhmälle ja miten resursseja kohdennetaan.

- Vesannon näkökulmasta kannattaa erityisesti tavoitella vireitä ja toimintakykyisiä vuosia ikääntyville kuntalaisille.

Pohjois-Savo on tilastojen ja tutkimusten valossa yksi Suomen sairaimmista maakunnista. Väestön ikärakenne on yksi selittävä syy. Lisäksi mielenterveys- ja päihdeongelmia esiintyy valtakunnallisesti kaikkein eniten. Nämä ovat realiteetit, joiden pohjalta HYTE-työtä tehdään niin kunnissa kuin maakunnallisesti. Vesannolla useat toimijat ovat HYTE-työstä keskusteltaessa ilmaisseet huolta mielenterveyspalvelujen riittämättömydestä, ja erityisesti nuorten tilanne huolettaa, mutta myös aikuisväestön osalta tarvetta olisi suuremmalle palveluvolyymille.

- Mielenterveyspalvelujen saatavuuteen on kiinnitettävä huomiota.
- Tilanteeseen on reagoitu vuoden 2020 helmikuussa kirjoittamalla vetoamus Kysterin tilaajatoimikunnalle. Vetoamuksen allekirjoittivat johtoryhmä ja nuorten ohjaus- ja palveluverkosto NOP. Tilaajatoimikunta on siirtänyt asian Nilakan palveluyksikön käsiteltäväksi.

Kunnan kaikkien toimijoiden kannattaa yhdessä opetella ottamaan HYTE-näkökulma huomioon palvelujen, toimintojen ja tapahtumien tuotannossa. HYTE:n ei ole tarkoitus olla mikään erillinen palikka kunnan hallinnossa.

- Ohjenuorana voi olla, että kun teen päätöksen, mietin samalla miten tämä toimii terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen kannalta kunnassa.

Järjestöjen toiminta on HYTE:n tärkeä osa, ja toiminta on ollut Vesannolla vireää. Tulevaa ajatellen moni aktiivi ikääntyy, joten kolmannen sektorin toiminnan jatkuvuudessa saattaa olla haasteita tulevaisuudessa. Tällä hetkellä tilanne on kuitenkin vielä hyvä.

- Järjestötyön kehittämiseksi osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä kannattaisi nimetä Vesannolle järjestökoordinaattori/-yhteyshenkilö. Koordinaattori voisi olla myös esimerkiksi Savogrow- tai Nilakka-alueen yhteinen. Vesannon laajassa hyvinvointikertomuksessa vuosille 2017-2021 on mainittu monia järjestöyhteistyön osa-alueita, joiden edistämiseksi tarvittaisiin työpanosta.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2020

6 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Vesannon [kuntastrategia](#) on laadittu vuonna 2018. Se jakautuu visioon, toimintatapoihin ja strategiaprosesseihin Seuraavassa esimerkkejä vision ja toimintatapojen soveltamisesta kunnan toiminnassa.

Vesannon visio ja esimerkkejä soveltamisesta:

1. **Pienuus on vahvuus:** Mutkaton yhteistyö esimerkiksi tapahtumien järjestämisessä. Jatkossa osallistetaan vahvemmin 3. sektorin toimijoita kehittämistyöhön ja kiitetään jo tehdystä hyvästä työstä.
2. **Vastavirran edelläkävijä:** Satsattu rohkeasti päiväkotiin ja kouluun. Kehitetään tehostettua palveluasumista kunnan omana toimintana. Jatkossa vielä rohkeammin erilaisia kokeiluja käyntiin.
3. **Koti maalla - maailma lähellä:** Käynnistetty mm. Maaseudun uudet asumisratkaisut -hanke ja kuntamarkkinoinnissa uusia avauksia esimerkiksi kattavan valokuituverkon ja etätömahdollisuuksien kautta.
4. **Luontoon, luovuuteen ja tekniikkaan me uskomme:** Luontoteemat mukana varhaiskasvatuksen ja yhtenäiskoulun opetussuunnitelmissa. Vesannon kunnan 150-juhlavuodelle suunnitellaan luontotapahtumia, vuodelle 2021.

Vesannon toimintatavat ja esimerkkejä toiminnasta:

1. **Reagoinnista ennakkointiin:** Positiivinen ilmentymä ennakkoinnista on perusturvan palvelurakenteen uudistamistyön käynnistäminen v. 2019 ja sosiaalipalveluiden järjestämistä koskeva selvitys SavoGrown alueella. Kunnassa on otettu käyttöön myös päätösten ennakkovaikutusten arviointi.
2. **Positiivinen, kannustava, rohkea.** Henkilöstön sisäistä viestintää on parannettu ja työhyvinvointitempauksilla on kannustettu henkilökuntaa.
3. **Verkostot ja yhteistyö.** Yhteistyö Nilakan ja Savogrown alueella tiivistynyt. Esimerkkeinä mm. Viisarit oy, Kotelo-hanke.
  - **Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta katsottuna nämä toimintatavat ovat erittäin suositeltavia ohjenuoria kunnan toimintaan.**

Vesannolle on laadittu [ikäpoliittinen ohjelma](#), joka sisältää ikäpoliittisen strategian. Ohessa ote strategiasta, joka löytyy asiakirjan sivulta 15.

SYDÄNMAA VESANTO IKÄÄNTYNEILLE SUURELLA SYDÄMELLÄ

Arvot:

- o Laatu
- o Turvallisuus
- o Asiantuntemus
- o Yksilöllisyys
- o Oikea-aikaisuus
- o Tasa-arvo

Tavoitteet:

- **Sydämellä!** Vesannon kunnassa ikäihmisten palvelut tuotetaan kunnan ikäihmisten erityispiirteet huomioiden
  - Kuntalaisten ikäihmisten palvelutarve kartoitetaan
  - Palveluita tuotetaan tarpeiden mukaisesti yksilöllisyys huomioiden
- **Toimivasti!** Palvelurakennetta ja palveluiden oikea-aikaisuutta kehitetään suositusten ja tarpeen mukaisesti
  - Palvelurakenteen tarkistus ja tarvittavat muutokset, jotta palvelut voidaan tuottaa tasa-arvoisesti
  - Palvelutarpeen arviot kaikille ikäihmisille samoilla kriteereillä
- **Yhdessä!** Ikäihmisten palveluita tuotetaan yhdessä kunnan eri toimialojen, ikäihmisten sekä järjestöjen ja yhdistysten kanssa kokoontumispaikoissa
  - Tehdään tiivistä yhteistyötä Vanhus- ja vammaisneuvoston sekä kunnassa toimivien järjestöjen ja yhdistysten kanssa
  - Jaetaan tehtäviä, ei tehdä päällekkäin vaan rinnakkain
- **Lähellä!** Palvelut tuotetaan mahdollisimman pitkälle lähipalveluina
  - Kunnan palvelut tuotetaan pääsääntöisesti oman kunnan alueella
  - Huomioidaan syrjässä asuvien kuntalaisten mahdollisuus käyttää palveluita
- **Teknologia!** Palveluiden järjestämisessä käytetään hyväksi myös teknisiä apuvälineitä
  - Teknologisten apuvälineiden käytön lisääminen eri sektoreilla
  - Etäpalvelujen käyttö sähköisesti
- **Ennaltaehkäisy!** Sairauksien ennaltaehkäisyä ja toimintakyvyn ylläpitämistä tehostetaan
  - Terveyden edistäminen eri ikäryhmissä
  - Yhteistyö potilasjärjestöjen ja terveydenhuollon kanssa

Sivistystoimen kauden 2020-2025 strategia on menossa kesällä 2020 sivistyslautakunnan käsittelyyn. Tässä on seuraavaksi viisivuotiskaudeksi kaavailtu sivistystoimen visio:

VISIO

Hyvinvoivat ja tulevaisuuteensa uskovat lapset ja nuoret.

Yhteisöllisyyttä tukevat ja tunnetaitoja vahvistavat toimivat sivistyspalvelut läheisessä kosketuksessa luontoon.

Viihtyvyyttä, toimeliaisuutta ja hyvinvointia lisäävät vapaa-ajan palvelut.

Innostava, osaava ja yhdessä toimiva henkilöstö.

Neuvokkuus muutosten edessä.

VESANNOLLA VOIDAAN HYVIN!

vesanto.fi

7 Hyvinvointisuunnitelma vuodelle 2020

Vuoden 2019 raporttia kirjoitettaessa keväällä 2020 Suomessa, kuten koko maapallolla, on meneillään erittäin poikkeukselliset ajat

koronaviruspandemian vuoksi. Palvelutuotantoon on tullut isoja rajoituksia ja poikkeusjärjestelyitä, eikä niiden kestosta ole tietoa. Kuntalaisten henkinen hyvinvointi on koetteella rajoitusten vuoksi ja taloushuolet painavat monia. Virus muodostaa myös todellisen, vakavan terveysuhkan erityisesti iäkkäimmille kuntalaisille. Kuntien ja valtion talous on heikkenemässä, samoin kuin monen lomautetun palkansaajan. Todennäköisesti vuoden 2020 toiminta poikkeaa monin osin aiemmin suunnitellusta, ja suunnitelmia joudutaan muokkamaan uusiksi.

Vesannon vuoden 2020 hyvinvointisuunnitelmaan on kuitenkin poimittu kohtia voimassa olevasta laajasta hyvinvointikertomuksesta vuosille 2017-2021. Lisäksi on nostettu esiin ajankohtaisena ilmiönä mielenterveyspalvelujen saatavuus.

Mielenterveyspalvelujen saatavuus Vesannolla

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Mielenterveysneuvolan palveluiden tarjonta tarvetta vastaavaksi, erityisesti nuorten asiakkaiden osalta.	Johtoryhmän ja NOP-ryhmän allekirjoittama vetoamus Kysterin tilaajatoimikunnalle. Tilaajatoimikunta on siirtänyt asian käsittelyn Nilakan palvelukeskukselle.	MT-neuvolassa olevien vakanssien kokoaikainen täyttö ja mahdollinen lisäys nuorten palvelujen osalta.	Onko tehtävät saatu täytettyä kokoaikaisesti. Nuorilta etsivän nuorisotyön ja työpajan, nuorisotoimen ja koulun kautta saatu palaute palvelutasosta.

Lapset ja nuoret, työikäiset, perheet

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Harrastusmahdollisuuksien lisääminen	Lainattavan ompelukoneen hankinta kirjastoon	Mansikalta on saatu hankerahaa vuodelle 2020	Ompelukoneen lainamäärän seuraaminen.
	Pelikoneiden ja soitinten hankkiminen nuorisotiloille.	Mansikalta saatu hankerahoitus vuodelle 2020.	
	Etsivän nuorisotyöntekijän nuorten käyttöön on hankittu retkeily- ja harrastevälineitä sekä lautapelejä.	Hankerahoitus	
Lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen	LAPE - lapsiperheiden palvelukeskus -hankkeen edistäminen	Varhaiskasvatuksessa on harjoittelijaresursseja käytettävissä LAPE-kehittämiseen.	Mitä käytännön edistysaskeleita on otettu vuonna 2020.
	Uuden laavun rakentaminen päiväkodin läheisyyteen pururadan maastoon.	OP luvannut rahoitusta.	Laavun valmistuminen, ja millaista käyttöä sillä ollut lapsiperheillä.
Työttömyyden vähentäminen	KOTELO-hanke	Hankerahoitus EU:lta	Työttömyyden seuraaminen indikaattoreista ja KOTELON omat tilastoinnit.
Päihde- ja mielenterveysongelmien vähentäminen	Perustetaan monialainen työryhmä Vesannolle ja otetaan PAKKA-malli käyttöön.	Sosiaaliohjaaja laajassa yhteistyössä kunnan toimijoiden kanssa.	Tilastotieto ja kyselyt.
	Päihdekysely kuntalaisille	Kyselylomake laadittu maakunnan ehkäisevän työn toimesta, jako paikallisesti.	Vastausten analyysi ja vastausmäärät.

Ikääntyneet

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Kotona asumisen turvaaminen	Digitaalisten palveluiden kehittämisen ja käyttöönoton jatkaminen, virtuaalikoitihoito, kotihoidon esimies tiimeineen.	Kohti eKuntaa -hanke.	Kuinka digipalvelut on saatu jalkautettua asiakkaiden käyttöön, esimerkiksi prosentuaalisesti asiakkaista.
	Omaishoitajien tukeminen, kotihoidon esimies tiimeineen.	Sijaishoitopaikat ja sijaishoitajat.	Lakisääteiset terveystarkastukset omaishoitajille, koulutuspäivät, jaksamisen tuki.
	Asiakkaiden kunnon ylläpitäminen, kotihoidon ja asumispalveluiden esimies tiimeineen.	Kuntouttava työote asiakastyössä; päivätoiminta, kuntouttavat arviointijaksot ja liikuntareseptit.	Asiakkaiden toimintakyvyn ylläpito.

Ympäristö ja asuminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Uuden koulun rakennusprojekti	Rakentaminen käynnissä vuonna 2020, pääurakoitsija Kuoma Oy:n vastaava työnjohtaja, Vesannon kunnan tekninen johtaja		Aikataulussa ja kustannusarviossa pysyminen.
Palveluyhtiö Viisari Oy:n toiminnan sisäänajo	Toimintatapojen vakiinnuttaminen Vesannolla. Vastuutahona Viisarin toimijat, tekninen johtaja ja hallintokunnat palvelujen tilaajina.	Viisarin henkilökunta.	Tiedotuksen onnistuminen ja palvelutuotannon toimivuus tilaajien tarpeisiin nähden, kustannusten pysyminen suunnitelluissa raameissa.

Vesannon kunnan osallisuussuunnitelma

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Uusien, osallisuutta edistävien työkalujen ja toimintatapojen käyttöönotto	Kuntalaiskanava Vuokon suunnittelussa mukanaolo ja käyttöönotto, johtoryhmä	tietojärjestelmäasiantuntija, Vesannon kunnan viestintätiimi	Uusia työkaluja otettu käyttöön x kpl
	Kunnan verkkosivujen uudistaminen, johtoryhmä.	Vesannon kunnan viestintätiimi, alueellinen markkinointitiimi.	Käyttäjätyytyväisyys-kysely vuonna 2021.

Vesannon kunnan järjestösuunnitelma

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Kunnan päättäjien ja järjestöjen edustajien yhteiset tapaamiset	Kunnan päättäjien ja järjestöjen edustajien yhteiset tapaamiset 1-2X vuodessa, johtoryhmä.	Hyte-yhdyshenkilö (ja kirjasto-kulttuurisihteeri)	Onko tapaamisia saatu järjestettyä suunnitelman mukaan 1-2 kertaa vuodessa.

Vesannon laajan hyvinvointikertomuksen valmistelu yhdessä yhdistysten ja lautakuntien puheenjohtajien kanssa yhdistysilloissa.	Seuraavan laajan hyvinvointikertomuksen valmistelussa mukaan myös järjestöt ja luottamusjohto. Valmistelutyö alkaa syksyllä 2020, vastuutaho johtoryhmä.	HYTE-yhdyshenkilö (ja kirjasto-kulttuurisihteeri)	Onko HYTE-työn suunnitteluun saatu mukaan järjestöt ja luottamushenkilöitä seuraavan laajan hyvinvointikertomuksen osalta?
--	--	---	--

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

Hyväksytty valtuustossa osaksi toiminnan ja talouden suunnittelua: 15.06.2020

8 Raportin laatijat

Kertomuksen vastuutaho ja laatijat:

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kunnassa vastaa Vesannon kunnan johtoryhmä, johon kuuluvat va. kunnanjohtaja, tekninen johtaja Juha Soininen, perusturvajohtaja Anne-Leena Pellikka, hallinnollinen rehtori-sivistystoimenjohtaja Jaana Ruuskanen, talous- ja hallintosuunnittelija Mirikka Ronkanen ja asiantuntija Sanna Kauvosaari.

Raportin koostaja on Vesannon kunnan HYTE-yhdyshenkilö, kirjastovirkailija Sini-Marja Jalasaho

9 Raportin hyväksyminen

Kunnanhallitus käsitellyt raporttia 1.6.2020

Hyväksytty kunnanvaltuustossa osaksi toiminnan ja talouden suunnittelua 15.6.2020

Hyväksytty valtuustossa osaksi toiminnan ja talouden suunnittelua: 15.06.2020